

DOTYKY

■ časopis pre mladú literatúru a umenie

■ číslo 04 - 2012

■ ročník XXIV.

■ cena 1.00 euro

NÁZOV (?) PODNÁZOV (!) NÁZOR (!) PODNÁZOR (?)

Rozhovor s Milanom Adamčiakom

Milan Adamčiak (*1946)

Už ako študent muzikológie sa venoval tvorbe hudobných grafík, vizuálnych partitúr a vizuálnej poézie a v kontexte medzinárodného intermediálneho umenia 60. a 70. rokov sa cielene zaoberal ich pôvodným výskumom. Invenčne riešené grafické partitúry jeho skladieb sa stali rozšírenou formou jeho širšie chápaného umeleckého prejavu. Adamčiakova vizuálna a fonetická poézia predstavuje dnes širokú škálu prejavov od hudobných grafík, cez diagramy, piktogramy, „bipoéziu“ a „patexty“, selektívne verbálne texty, preparované texty, montáže, až po objektové texty.

Altruism as Arttruism

Milan Adamčiak absolvoval štúdium hudobnej vedy na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave (1973), v rokoch 1972 – 1991 pôsobil v Ústave hudobnej vedy Slovenskej akadémie vied, kde sa orientoval na výskum vzťahov hudby a vizuálneho umenia. V roku 1989 spolu s Petrom Machajdíkom a Michalom Murinom založil súbor Transmusic comp., sformoval Spoločnosť pre nekonvenčnú hudbu – SNEH (1990), spoluorganizoval Festival intermediálnej tvorby (1991, 1992) v Bratislave. Je kurátorom legendárnej výstavy Johna Cagea – Partitúry v Slovenskej národnej galérii (1992).

V súčasnosti intenzívne spolupracuje s Michalom Murinom v rámci ich dlhodobého projektu Altruism as Arttruism. K výstupom projektu, okrem výstav, koncertov, účasti na festivaloch a medializácie, patrí aj kniha Archív I – EXPO, ktorá obsahuje výber Adamčiakových literárnych experimentov z obdobia 1964 – 1972. V príprave je publikácia Archív II – KOPO, ktorá ponúkne výber jeho konkrétnej poézie a Archív III, mapujúca takmer polstoročie jeho umeleckej činnosti, a to v oblasti grafických partitúr a hudobných projektov. Súčasťou publikácie bude aj CD s hudobnými nahrávkami realizovanými podľa jeho grafických partitúr.

**? M. M.: V 90. rokoch si ako redaktor na polo-
vičný úväzok pracoval pre časopis Dotyky.
Ako si spomínaš na redakciu?**

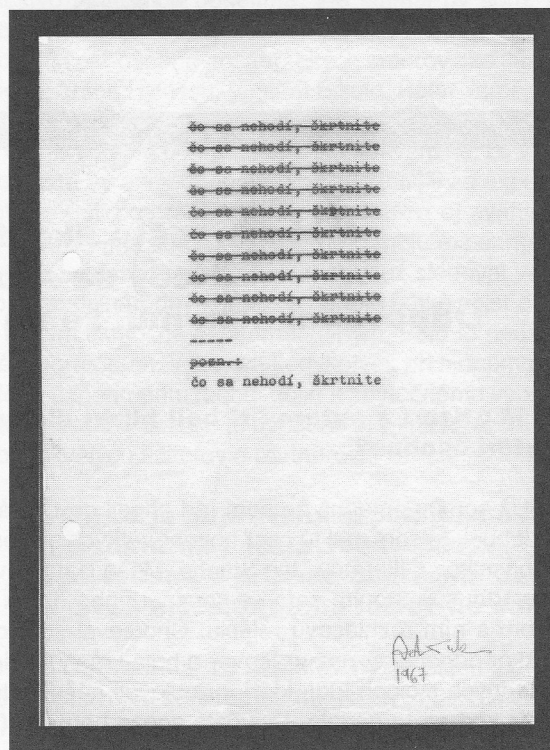
M. A.: Bolo by krajšie opýtať sa vtedajšej redakcie, načo som tam vlastne bol. Bol som z nich najstarší a „nehúli“ som. Ale poznal som silnú generáciu mladých básnikov. Niektorí z nich si hovorili, že sú „barbar(u)skí“ – Kamil Zbruž, Ján Litvák, Andrijan Turan, Robert Bielik, a bol som hrdý, že ma títo mladosi zobrali medzi seba. Dodnes mám od nich knižky s krásnym venovaním. Ale namojudušu neviem, čo som tam mal robiť.

**M. M.: Pohyboval si sa medzi rôznymi pro-
strediami. Medzi hudobníkmi, výtvarníkmi,
ale najčastejšie t'a človek v 80. a 90. ro-
koch vídaval v Literárnom klube. Bol si tam
viac ako doma. Čím to bolo?**

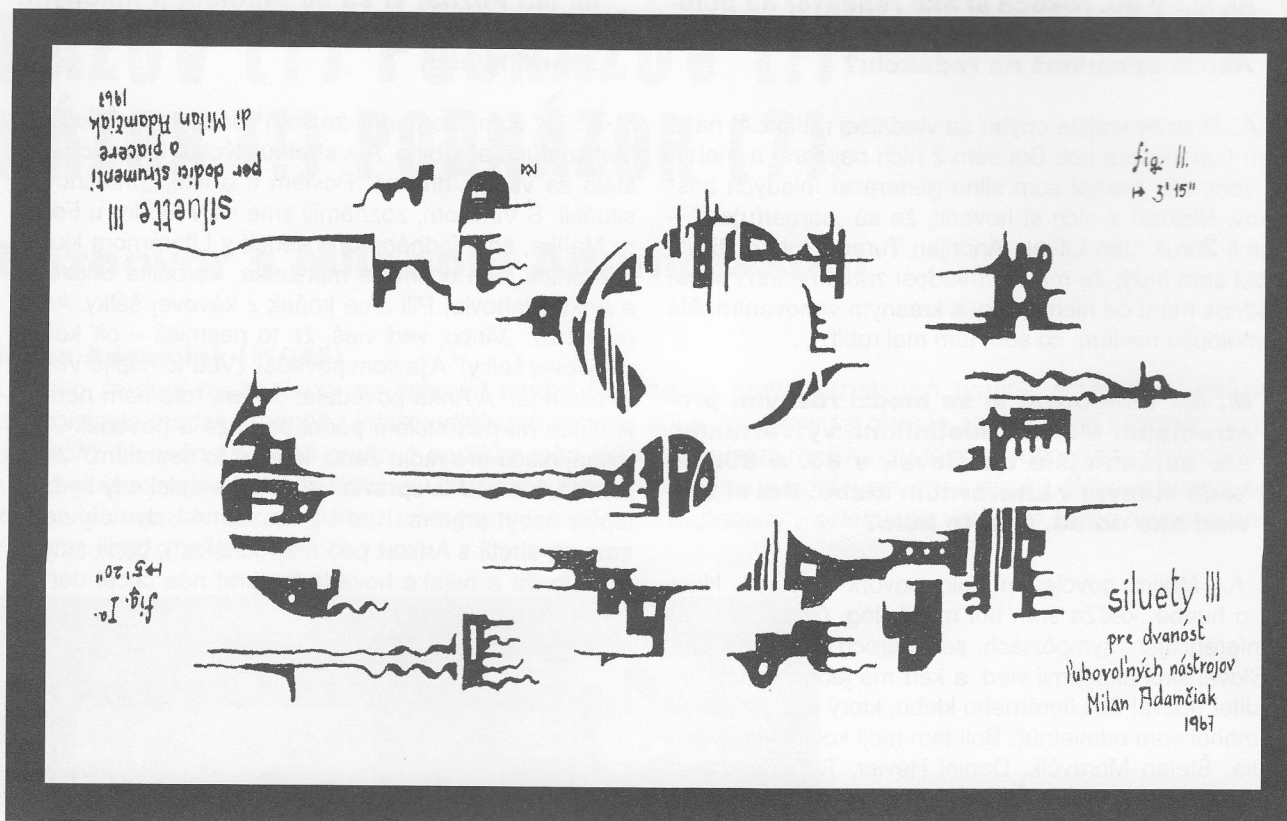
M. A.: Mojím povoláním bolo hovoriť a písať. Hlavne o hudbe, keďže som bol muzikológ. Chodil som po konferenciách, sympóziách, seminároch atď. Robil som v Slovenskej akadémii vied, a keď ma jedného dňa môj riaditeľ pozval do Literárneho klubu, ktorý práve otvárali, nemohol som odmietnuť. Boli tam moji kolegovia, krásni ľudia: Štefan Moravčík, Daniel Hevier, Tomáš Janovic, Peter Gregor, Vincent Šikula, Milan Mravec, Albín Brunovský, Ľubomír a Oľga Feldekovci, Marianna Grznárová – nemohol som sa tam nevracať. Veď to bola oáza. Hlboko pod zemou, uprostred mesta. A nemusel som sa báť, že ma tam nájdu nejakí skladatelia alebo muzikológovia. Chodili tam len skladatelia Ilja Zeljenka, Juraj Beneš a Ladislav Burlas. A každému z nás tam bolo dobre. Ale všetci sme vedeli, prečo vznikli také kluby ako hudobný, divadelný, literárny, novinársky... Len aby ste sa nestretli pohromade. V Literárnom klube som vedel, za ktorou doskou je schovaná ploštica. Keďže som mal rád poéziu a básnikov – rád som tam chodieval. A keď som zistil, že ani vrátnikovi ani barmankám neprekážam, chodil som tam takmer každý deň. Ak človek robí v kultúre a nepozná literátov, nemá čo robiť. Ja som sa ocitol medzi najkrajšími ľuďmi našej kultúry, a boli to spisovatelia a básnici. Samozrejme, poznal som skladateľov, ale Hudobný klub bol menší a menej navštevovaný. Dodnes mi je jedno, s kým a kde sedím a čo vlastne pijem, ale mal som šťastie, že som stretol hlavne mladých, tam, kde sa dobre cítili oni a aj ja. Nemám čo k tomu dodať. Oni vedia, prečo sme sa vtedy stretli.

**M. M.: Poznal si sa so Šikulom a mnohými
ďalšími. Určite máš čo povedať k vtedaj-
šiemu kvasu.**

M. A.: Už som spomenul, že som vedel, kde je ploštica. Mal som ich aj v byte. Ale stretnúť týchto krásnych ľudí stálo za všetky drobné. Poviem ti o istej „prkotinovej“ situácii. S Vincom, zoznámili sme sa v Modre u Fedora Malíka, sme jedného dňa sedeli v Literárnom klube, kde prišla jeho dcéra a manželka. Veronika Šikulovie a Anka Blahovie. Pili sme koňak z kávovej šálky. Anka povedala: „Vince, veď vieš, že to nesmieš – piť koňak z kávovej šálky!“ A ja som povedal: „Veď to nepije Vince, to pijem ja.“ A Anka povedala: „Milan, toto nám nerob.“ A Vince mi pod stolom podal peniaze a povedal: „Objednaj niečo pre moju ženu, lebo ja to nesmiem.“ Je to sranda, ale keď to spravia veľkí ľudia – niekedy by bolo lepšie nebyť pri tom. Keď Vinco zomrel, dva dni na to sme sa stretli s Ankou pod Manderlákom, padli sme si do náručia a nejaké hovädo-fotograf nás chcel dať do novín. To sa nemalo stať.

**... všetci sme vedeli, prečo vznikli také kluby ako hudobný,
divadelný, literárny, novinársky... Len aby ste sa nestretli pohromade.**

**Môj syn, ešte ako dieťa, sa ma raz opýtal:
„Kedy sa skončil stredovek?“
Odpovedal som mu, že na Slovensku sa ešte neskončil.**

M. M.: Ktorí z autorov ti boli blízki dielom a ktorí osobne?

M. A.: Už som spomenul, že som rád chodil do Literárneho klubu, kde som mal tú česť poznať veľkých slovenských básnikov a literátov. Ján Stacho, Maša Haľamová a Milan Rúfus, s ktorým som sa spoznal uňho doma – robil som s ním rozhlasovú reláciu. Chodieval som do klubu skôr odpočívať, než pracovať a bolo krásne vidieť pri susedných stoloch ľudí, ktorí formulovali našu kultúru vtedy, keď sa to nedalo. Dievčatá spoza barpultu (aj dnes) vedia o tom viac ako ja. Lebo nie každý deň bolo žiaduce, aby som tam sedel.

M. M.: Zaznamenal si aj nástup „búrlivákov“ z konca 80. rokov, generácie, ktorá objavovala knihy zo 60. rokov. Aké paralely s obdobím 60. rokov vychádzali na povrch? Cítil si v tomto príbuznosť a kontinuum?

M. A.: To sú veľmi háklivé otázky. Neveril som, že sa ešte niekedy udeje to, čo som zažíval ako sopľoš. A zrazu ti to bolo tu. Tí mladsi mi hovorili: „Milan, poraď.“ „Ja!? Ved vy musíte vedieť, čo musíte robiť.“ Zo dňa na deň sme sa stali kamarátmi. A keď mi povedali: „Bud' krstný otec mojej knižky...“, povedal som: „O čo vám ide!? Knižky sa predsa nekrstia. Knihu mám, ale ja nie som jej krstný otec.“ Ale nie, aby sme neskončili škaredo. Je krásne stretnúť mladších, lebo rastú a budú rásť. A je pekné, keď si myslia, že sa dorastú až ku mne, lebo ja som niekedy veľmi hrdý chlap.

M. M.: Známa je aj tvoja náklonnosť ku kreslenému humoru. Dokonca si uvažoval o knihe vlastných kreslených vtipov. Máš to ešte v pamäti?

M. A.: Odkiaľ máš túto informáciu? Určite ti to povedala moja bývalá žena. Mala pravdu. Skoro každý deň som

si kreslil vtipy. Keď som sa dozvedel, že Kornel Földvári má 50 rokov, tak som mu odniesol 50 kresbičiek. Jeho manželka, moja kolegyňa zo SAV-ky, mi povedala, že som to nemal spraviť. A potom sme sa stretli s týmto fešákom a on sa ma opýtal, prečo nekreslím vtipy. Božemôj, veď ja mám vtipov na každý deň! V tom čase som robil patafyziku a bol som rád, že žijem, lebo vtedy nebolo ľahké žiť v našej patafyzickej spoločnosti. Vieš, aké bolo krásne, že som niekoho potešil? A keď mi moja žena povedala: „Rob to ešte!“ Odpovedal som: „A načo? Veď som unavený. Ale môžeme vydať niekoľko kníh môjho kresleného humoru. Ale načo? Načo?“

M. M.: V roku 1969 si samizdatom vydal asi 10 cyklov svojich básní, ktoré vyšli v dvoch, niektoré v troch kópiách. Ešte v tom roku si napísal text Ensemble Comp., ktorý vyšiel v decembrovom vianočnom čísle Mladej tvorby 10/1969. Do rúk sa ti dostal až po Novom roku. Odvtedy uplynulo veľa rokov. Ako vnímaš skutočnosť, že sa o tvoju tvorbu, hlavne po roku 1989, nezaujímala ani mladá literárna kritika, že tento text, aj keď si ho rozdával v xerokópiách, neinicioval prípravu zbierky alebo časopisecké znovuvydanie aspoň časti tvojej poézie? Ved' medzi výtvarníkmi si označovaný za autora experimentálnej poézie už päť desaťročí.

M. A.: Mišo, ja som predovšetkým hudobný teoretik a milovník intermédií. Literáti a hudobníci to nemali radi, aspoň nie v tých rokoch. Dnes je to žiaduce, trendové, no neposeriem sa z toho. Keď som prišiel do Bratislavy v roku 1968, moji partneri Lexo Mlynárčik, Robo Cyprich a ďalší si mysleli, že sa nám sníva. Robiť intermédiá? To sa predsa nedá! Robili sme akcie, eventy a to, že presahujú do rôznych umení, sme brali ako samozrejmosť. Ľubor Kára urobil povestnú výstavu Polymúzický priestor v parkoch v Piešťanoch a tam sa dalo takmer všetko. Zrazu. Ale intermédiálnych vecí tam bolo poskromne. Robil som vtedy aj prkotinové veci, ale bolo krásne, byť pri tom. O rok na to sa už nedalo robiť verejne takmer nič. Bolo to absurdné, najmä po roku 1972. Na FF UK mi povedali – dávaj si pozor! My o tebe vieme! Fííí, čo o mne viete? Vieš, aké to bolo trápne, keď ma prijali na SAV a potom mi povedali, že mám na všetko, čo viem robiť, zabudnúť? A ja som sa pýtal – prečo ste ma prijali, keď ma chcete zastaviť? Stalo sa. Ale doma som neprestal s tým, čo som mal rád a čomu som veril.

M. M.: Do vydania publikácie Archív I som nezaregistroval žiaden literárnovedný záujem ani text, ktorý by sa ti venoval ako autorovi experimentálnej poézie. Ved' zo slovenského prostredia nevyšli dokonca ani

žiadne knižné tituly, ktoré by sa tomu odborne venovali, čo je v úplnom kontraste oproti českému priestoru. Preto som pre doslov oslovil Daniela Grúňa, ktorý robil výskum vizuálnej poézie v Slovinsku a sám je literárne aktívny. Vychádzal z publikovaných textov o tebe a z rozhovorov s tebou nad tvojimi textami, ktoré sme do knihy mali už zozbierané. Je táto absencia dedičstvom alebo absenciou vzťahu k avantgardám?

M. A.: Môj syn, ešte ako dieťa, sa ma raz opýtal: „Kedy sa skončil stredovek?“ Odpovedal som mu, že na Slovensku sa ešte neskončil. Stredoveké kategórie v myslení Slovákov zotrávajú dodnes a medzi nimi dominujú také ako strach, odpor či nenávisť voči všetkému cudziemu, všetkému novému, všetkému, čo núti k zamysleniu sa. V slovenskej literatúre máme veľmi málo odvážlivcov, ktorí sa toto pokúsili prekonať. Máme tu veľkých básnikov i prozaikov, skutočne veľkých, ktorí sa ani maličkým nepokúsili prekonať tradíciu. V tomto sme špičkoví – „dedičstvo otcov zanechaj nám, ó Pane!“, a my sa o to dedičstvo nejako už podelíme. Ale klamal by som, ak by som tvrdil, že vynaliezavosť je Slovákom cudzia. Mal som tú česť osobne poznať takých autorov ako Ján Johánides, Anton Hykisch, Vincent Šikula, Peter Jaroš, Rudolf Sloboda, Tomáš Janovic, Pavel Vilikovský, Dušan Mitana a mohol by som pokračovať... No obávam sa, že v širšom kontexte by ani jedného z nich neoznačili za experimentátora. Boli progresívni aj moderní, noví aj avantgardní, a to im zrejme stačilo. Pokiaľ ide o moju experimentálnu poéziu, v čase, kedy vznikala, som už sledoval veľmi široký medzinárodný kontext a nebolo ľahké vojsť do neho s niečím skutočne experimentálnym. Bolo to naozaj veľké laboratórium, v ktorom kedykoľvek pri hlúpom pokuse alebo experimente mohlo dôjsť k zbytočnému výbuchu či fiasku. Našťastie, ako je uvedené aj v knižke Archív I, mal som skvelých učiteľov a partnerov.

M. M.: Už je pripravená aj publikácia Archív II – konkrétna poézia 1964 – 1972. Fyzicky bude vydaná v prípade obdržania dotácie. Na čo sa môžu čitatelia tešiť? Čo odhalí?

M. A.: Obávam sa, že čitateľov môže sklamať. Predovšetkým svojou konkrétnosťou. Nech to tak ale zostane. Archív I je moja špica, leží na prvom mieste. Archív III bude o grafických partitúrach a hudobných projektoch – a to je už o inom.

M. M.: Vydáním oboch kníh sa nám podari zverejniť najpodstatnejšiu časť tvojej tvorby v oblasti experimentálnej poézie, vytvoriť istý manuál, mapu a ponúknuť istú navigáciu. Integrovať ich všetky a dať ich

do súborného a komplexného zobrazeného spisu by vydalo aj na 800-stranovú knihu. Zostavovateľ by musel dlhé roky sledovať výstavy, aukcie, na ktorých sa básne z času na čas objavujú, a tak nanovo skompletizovať tvoju básnickú tvorbu. Všetky tvoje básne by bolo potrebné potom skenovať a uverejniť v knihe ako „obrázky“, lebo si neviem predstaviť, že by ich niekto prepisoval. Keďže už na Archív I sme dostali výrazne krátené financie, určené iba na tlač. Každý normálny človek by zastavil prípravu takto podfinancovanej knihy. Malo by vôbec zmysel vydať zobrazené spisy tvojej experimentálnej poézie?

M. A.: Sú autori, ktorí si to zaslúžia. Neviem si predstaviť, čo by so mnou urobilo to, keby som sa nedostal napríklad ku kompletným básnickým dielam Kurta Schwittersa, Velemíra Chlebnikova či Jiřího Koláře. Chvalabohu, k niektorým som musel prekonať veľmi dlhú cestu a dlho čakať, kým si aj verejnosť uvedomila, že napríklad Jiřího Koláře sme povinní poznať. Trvalo viac ako 40 rokov, kým ho zverejnili, a to už bol známy. Ja som kupoval jeho knihy od svojich detských čias a až teraz som pochopil, prečo on, Hiršal alebo Grögerová už deťom vtíkali do hlavy Ezopove bájky, Eulenspiegelove šibalstvá, kocúrkovské vylomeniny či príhody Baróna Prášila. Všetky tieto poučné príbehy boli nesmierne adekvátne absurdnej dobe, v ktorej sme žili. A bolo nás treba pripraviť k mentálnemu prežitiu. Pokiaľ ide o moju tvorbu, nemala žiadne ďalekosiahle ambície. Boli to skutočne predovšetkým hry a potreba preklenúť hranice, ktoré nám dávala škola alebo štát. Svojím spôsobom to boli huncútstva spočívajúce v tom, že chlapec mal odvahu vyliezť na strom či preliezť cez plot do susedovej záhrady. To mi zostalo dodnes – vedomie dôsledkov, ktoré z takýchto počinov môžu vyplývať. Potešenie aj trest.

M. M.: Vo výtvarnej brandži prebieha výskum na jednej strane sledovaním výstav autora, na druhej strane návštevami jeho ateliéru, vyhľadávaním diel, objavovaním. Intenzívne s tebou spolupracujem, nepočítajúc koniec 80. rokov, od roku 2005. Nebol som svedkom toho, aby za tebou prišiel nejaký literárny vedec, čo by som aj očakával, keby niekto narazil na tvoje texty uverejnené v Mladej tvorbe. Dal si rozhovor pre internetový časopis Kloaka, ktorý som sprostredkoval, našťastie, na impulz redakcie. Tiež som im poskytol obrazový materiál, ktorý som už pripravoval do budúcej knihy. Aj preto som sa po Danielovi Grúňovi rozhodol požiadať Petra Zajaca, aby napísal text

do Archív II, aby literárne orientovaná časť slovenskej kultúry dostala predstavu o relevantnosti tvojho diela v kontexte. Svojím zenovým prístupom môžeš na to reagovať akokoľvek, pre mňa je dôležitý moment, že to Peter Zajac prijal. Aký máš vzťah k práve prebiehajúcej zverejňovaniu tvojej poézie? Ukazujeme ju v dostatočnom zábere?

M. A.: Kedysi dávno som tvrdil, že nechcem byť umelcom. Rozhodne som netúžil byť básnikom. Ale poézia ma priťahovala a potreboval som si všeličo vyskúšať. Nepredpokladal som, že o moju poéziu môže byť po toľkých rokoch záujem. Ale tvojou zásluhou je, že kniha vyšla a aj mladá generácia má o ňu záujem. Literárnovedná reflexia mi pravdupovediac chýba, pretože si myslím, že máme dosť široký kontext na to, aby sa dalo vidieť aj v mojej tvorbe, čo je autentické, čo je plagiát alebo ponáška na niečo iné – vzácnejšie. Keď som pri vydávaní knižočky premýšľal, komu by som ju daroval, tak som zistil, že rozhodne by som ju nedaroval literárnemu vedcovi; paradoxne som ju poslal Vincentovi Šabíkovi a bol to jediný človek, ktorý mi poslal pohľadnicu s textom „potešila ma tvoja knižka“. Mňa zas potešila jeho reakcia. Recenzie alebo analýzy, alebo čokoľvek iné si žijú svojím vlastným životom a nie je mojím záujmom sledovať literárne magazíny, či sa v nich neobjaví nejaké nelichotivé slovo na moju adresu. Ešte by som na margo dodal, že od začiatkov mojej tvorby, teda od strednej školy som si zvykol na to, že medzi generačnými súputníkmi nemám partnerov. Robil som to, čo robili odo mňa o generáciu starší. V týchto dňoch zisťujem, že sú tu aj niektorí z novej generácie. A to je potešujúce.

M. M.: Do poslednej chvíle si mal možnosť do výberu diel/básní zasahovať a to zvyšuje relevantnosť zverejnených materiálov. Výbery sú tebou takto autorizované. Dokonca na zverejnenie niektorých diel si nedal súhlas. Niekde si vstupoval do výberu tak, že si s pozorným čitateľom rozohral hru. Záujem o knihu ukazuje, že sa zaplnila chýbajúca medzera. Knihy sú koncipované aj ako orálna história, aby vznikol autentický materiál pre ďalšie výskumy tvojej tvorby. Rozhovor v Archíve I je úvodný, Archív III bude venovaný hudbe a hlavne grafickým partitúram a pravdepodobne bude obsahovať aj CD. Do Archívu IV pôjde štruktúrovaný a vyčerpávajúci rozhovor, zosystematizovanie tvojej tvorby a života.

M. A.: Zastavím ťa. Ja sám si neviem urobiť poriadok vo svojich veciach. Pokiaľ ide o tvorbu, veľkú časť som rozdal, stratil, zahodil, zničil atď. Ale viem takmer o každej

veci, ktorú som urobil. Ono sa to nedá zabudnúť, keď to robíš s chuťou. Ale pravdupovediac, neviem si predstaviť nejaké celkové hodnotenie mojej tvorby. Ani toho, kto by to vedel všetko zhodnotiť. Nezabúdajme na to, že som predovšetkým muzikológ a milovník všelijakej kreativity. V posledných rokoch som sa dozvedel, že som nie len skladateľ a akčný umelec, či intermediálny tvorca, ale dokonca aj grafik, maliar, mediálny tvorca, a teraz pribudlo k tomu aj to, že som sa stal básnikom. Pomaly hádam nebude encyklopédia, v ktorej by nebolo spomenuté moje meno. Hanba.

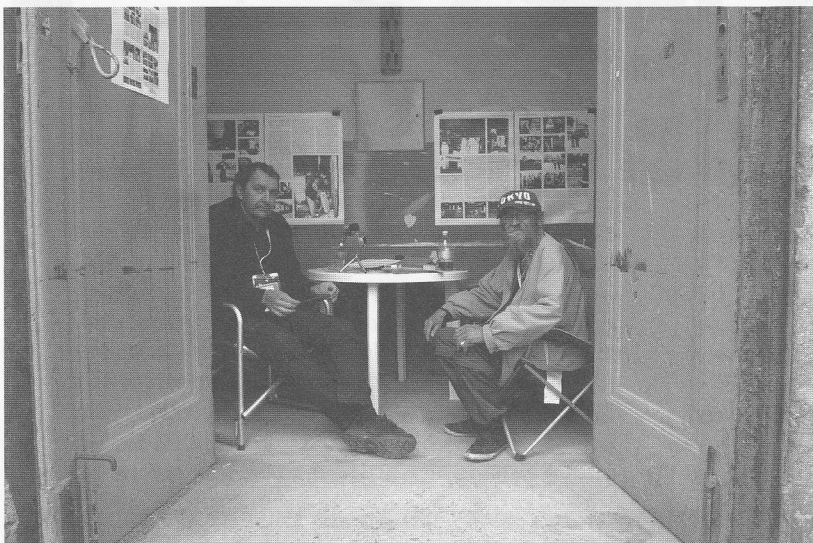
M. M.: Ved' práve preto ti pri príprave kníh dávam veľký priestor, aby sa fakty stali autentickými. Je to príprava na potenciálny výskum. Knihu Archív I sme ladili tak, aby bola pre širokú verejnosť, teda nie pre literárnych historikov, teoretikov a podobne. Zámerne si neodpovedal „vedeckou“ terminológiou, dokonca si nechcel, aby som ti kládol odborné otázky, ktoré by iniciovali tvoje odborné odpovede. Rád som to prijal a súhlasil. Ale určite sa nájdu „chytráci“, ktorým tam tie „vážne otázky“ a „vážne odpovede“ budú chýbať.

M. A.: Občas sa modliem takýmito slovami: „Ó, Bože, zbav ma cudzích slov a nechaj ma hovoriť svojím jazykom, ten si svoje uši nájde.“ Pokiaľ ide o serióznu teoretickú reflexiu, napríklad experimentálnej poézie, spomeniem paradox. Najprv sa mi dostala do rúk informačno-teoretická estetika Abrahama Molesa a neskôr teória textov Maxa Benseho. Až potom som sa stretol s ukázkami textov experimentálnej poézie. To, čo som robil medzitým, som nevedel ani správne pomenovať

a vyhovuje mi to dodnes – najlepšie veci nie sú pomenované a pravdepodobne ešte ani nevznikli.

R. K.: Aký je tvoj vzťah k súčasnej (experimentálnej) literatúre? Sleduješ ju, alebo ešte stále žiješ z impulzívneho obdobia 60. a 70. rokov, ktoré ťa formovalo?

M. A.: Nevieam, čo dnes presne experimentálna literatúra je, lebo mám pocit, že v spomínaných 60. rokoch sa experiment so slovom vyčerpal. Ale bolo mi potešením pred niekoľkými rokmi, keď ma Peter Macsovszky zoznámil s kalifornským básnikom, ktorého „polopastické“ básne preložil do slovenčiny. Odniesol som si vtedy krásnu brožúru jeho poézie s venovaním a konštatovaním, že sa poznáme už dávno. Onedlho na to som dostal knižočky Macsovszkeho textov, ktoré v slovenskom kontexte považujem za experimentálne, inovatívne. O Kamilovi Zbružovi som už hovoril, Ivana Koleniča a Jána Litváka považujem za veľmi vzácne literárne osobnosti, a to nielen v slovenskom kontexte. V poslednej dobe som v literárnych časopisoch natrafil na niekoľkých pozoruhodných vizuálnych či typograficky objavných textov od veľmi mladých autorov. Priznám sa, že ma to potešilo. Podobne ako keď prednedávnom pri mojom bydlisku, medzi Banskou Belou a Kozelníkom, zastavilo auto a vybehli z neho dvaja mladí ľudia – „Pán Adamčiak, ste to vy? Kam idete? Poďte s nami do Bystrice! Robíme tam festival animovaného filmu.“ Boli to deti môjho dávneho priateľa básnika Ivana Laučika, ktorý vedel aj to, že som sa pokúšal robiť animované filmy. Mal som vtedy ohromný zážitok, dostal som sa nielen do Bystrice, ale aj niekoľko desiatok rokov späť do svojej mladosti. Prajem takéto zážitky komukoľvek. Keď som zhladal Ivanine filmy, bol som nadšený, rovnako aj z jej časopisu Homo Felix.

na foto: Michal Murin a Milan Adamčiak spolu prezentujú spoločný projekt Altruism as Arttruism počas Európskeho kongresu kultúry v meste Vroclav, Poľsko 2011

„R. K.: Do akej miery sú nové formy poézie recykláciou tých pôvodných? Vedel by si opísať svoju skúsenosť s vlastnou umeleckou recykláciou?“

M. A.: Poznám jednu stupídnu pesničku, hrávajú ju každý deň niekoľkokrát, neviem, ako sa volá, ale spieva sa tam niečo ako „prvá láska je vždy prvá“. Takisto je to aj s mojou experimentálnou poéziou. To, s čím som začínal, som mal najradšej. Kiežby každá moja „básnička“ zostala prvou, myslím tým aj akýkoľvek iný text. Kiežby bol prvý dojem najdôležitejší. Nerecyklujem, mnohé veci som nedatoval, pretože som vedel, že ma ani v budúcnosti neprestanú zaujímať. Mnohé dnešné veci sú podobné tomu, čo som nestihol urobiť dávno. Ak mám dopovedať, môžem s kľudným svedomím prehlásiť: netúžim po výzve, ani po sebaaprekonávaní sa. Naopak, chcem byť sám sebou, a je mi jedno kedy a kde.

„R. K.: Michal už spomínal našu nedávnu spoluprácu na knihe Archív I. Výsledkom je publikácia, ktorá má čo povedať o nepovšimnutom „fluxus“ myslení v rámci súčasnej slovenskej poézie a je atraktívna aj pre súčasného nezainteresovaného čitateľa. Otázka znie, čo chceš touto knihou povedať ako autor po toľkých desaťročiach?“

M. A.: Merde! To je absurdná otázka (smiech, asi po minúte). Okamih (napil sa vody). To isté, čo vtedy. Vôbec som nepredpokladal, že sa k tým textom ešte dostanem, niečo ešte, že sa k nim dostane verejnosť. To, že sa tak stalo, je zásluhou Miša Murina. Asi vedel, že tá kniha môže byť pútavá aj pre dnešného čitateľa. Ak je to pravda, nerobil som zbytočnosti.

„R. K.: Dnes je aktuálna napríklad forma internetového kolektívneho písania, ktorá istým spôsobom odkazuje aj na naše kolektívne vedomie. Z tvojej umeleckej histórie je jasné, že si sa spoločným intermediálnym projektom nevyhýbal, práve naopak. Ako je to ale s tvojím spoluautorským „písaním“ poézie? Vedel by si spomenúť niektorý z kolaboratívnych umeleckých projektov, orientovaný na vizuálnu alebo performatívnu poéziu?“

M. A.: Viem, na čo narážaš a som rád, že som poznal vaše košické aktivity v tomto smere. Čo k tomu dodať z minulosti? Ako žiaci na základnej škole sme si popod lavicu podávali poskladané papieriky s odkazom „napíš niečo“ a potom sme cez prestávky mali náramnú zábavu z našej kreativity, ani nie tak z textov ako z kontextov (kôňtextov). Boli tam riadne koniny, či voloviny – dnes sa to nazýva intertext. Na internete ich môžeš nájsť neúre-

kom. Dnešná generácia neutiekla ďaleko, internet im to len uľahčil. My sme sa hrali s ceruzkami a dnešní mladí sa hrajú s klávesnicou – príliš veľký rozdiel to ale nie je. No prekonávajú tak veľké vzdialenosti v čase i priestore, vďaka médiám. Ďakujem médiám, mám ich rád, ale odtiaľ-potiaľ.

„R. K.: Aké sú tvoje momentálne umelecké ambície? Sú skôr archivačné?“

M. A.: Keď niečo odo mňa chcú, moja povinnosť je niečo spraviť. Neviem, čo odo mňa chcú a neviem, čo môžem spraviť. Ale keďže viem, že odo mňa chcú robotu, pokúsim sa ju spraviť. Nechcete odo mňa to, čo neviem! Pár ľudí sa hrabe nielen v mojej minulosti a to núti človeka priblížiť si svoju minulosť. Nie je to však mojím cieľom. Henry David Thoreau kedysi povedal, že žasne nad každým, kto sa obzerá dozadu – máme sa dívať dopredu.

„R. K.: Údajne sme societa s vysokým stupňom vizuálnej komunikácie. Pre senzitívnejšie osoby je to skôr atak, ktorý deformuje a odpúta ich pozornosť. Nie je dnes prínosnejšie ticho? Si ticho?“

M. A.: Povedať o tichu je hnusoba. Nikdy nevieme, kedy je ticho tam, kde ho chceme mať, ale je dobré vedieť, že niekde je. Ja som sa nedozvedel, kde je ticho, hľadám ho. Hľadám ticho. Hľadám ticho a viem, že ho nenájdem, ale je dobré hľadať ho. Vieš, koľko je kopcov na svete, na ktoré môžeme vyliezť a potrebujeme to? Ja nie! Keď vidím kopec, poviem si, že rád by som tam vyšiel, ale nechce sa mi. Howgh.

„R. K.: Dajme si cigaretku. Navzdory zvyšujúcej sa spotrebnej dani. Ako by mohla vyzerat' okamžitá inštrukcia k básni, ktorou by si reagoval na alibistické varovanie: „Fajčenie môže zabíjať“?“

M. A.: Nad tým musím rozmýšľať. Na to sa nedá odpovedať hneď, ale ako iste vieš, nemám rád štátne polopastické básne. Keď začali na cigaretové škatuľky dávať tieto ohavne sprosté varovania, hovoril som si svoju inú básničku: „Opak(ova)nie je matka múdrosti.“ Opačovanie je matka múdrosti. Skús. Zafajči si a opáč, či ti to spôsobí srdcové ťažkosti. Celý svet zarába na našich pľúcnych a srdcových ťažkostiach. Kto chce mať z fajčenia alebo poézie pôžitok, nech ho má – kto nie, môže mať kľudne zažívacie ťažkosti – jeho problém.

pripravili Richard Kitta a Michal Murin